

Nr 100

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1960/61, i vad avser justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

Statens allmänna fastighetsfond

Vissa byggnadsarbeten för fångvården. Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 beträffande kapitalbudgeten (bilaga 24, punkt 1, s. 1—12 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för den 4 januari 1960) föreslagit riksdagen att till Vissa byggnadsarbeten för fångvården för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 9 500 000 kronor.

Vid utgången av budgetåret 1958/59 fanns under anslaget en behållning av 6 443 028 kronor, varav dock största delen var disponerad för olika beslutade, i fångvårdsstyrelsens och fångvårdens byggnadskommittés regi pågående byggnadsarbeten. För budgetåret 1959/60 har under anslaget anvisats 14 500 000 kronor.

1958 års besparingsutredning har i sitt betänkande (SOU 1959: 28) även berört fångvårdskostnaderna. Utredningen hänvisar bl. a. till de av föredragande departementschefen i 1959 års statsverksproposition (II ht s. 61—63) lämnade uppgifterna angående fångantalets utveckling samt anför här efter i huvudsak följande.

De återopade siffrorna om fångantalets utveckling ger vid handen att fångantalet — om den nuvarande utvecklingen fortgår — kommer att stiga så att det år 1965 kommer att vara omkring en tredjedel högre än nu. Denna utveckling måste föra med sig en motsvarande utbyggnad av fångvårdens resurser såväl i fråga om lokaler som i fråga om personal. En ökning av 1958 års lokalbestånd med en tredjedel kan beräknas innebära ca 900 slutna och ca 500 öppna platser. Enligt nuvarande normer för personalens avvägning i förhållande till platsantalet kan ett personaltillskott i storleksordningen 600 anställda beräknas bli nödvändigt.

Det är uppenbart, att den nu förutsebara utvecklingen innebär så avsevärda ökningar i fångvårdskostnaderna att ett intensivt utnyttjande av alla besparingsmöjligheter är nödvändigt.

Kostnaderna för inrättande av nya platser och deras drift är så höga, att enligt utredningens uppfattning en ingående omprövning av möjligheterna att utan väsentliga olägenheter ur fångvårdssynpunkt förbilliga både anläggning och drift är erforderlig. En övergång till större anstaltsenheter synes härvid böra övervägas. Såvitt utredningen kunnat finna är det vidare inte uteslutet att en ur ekonomisk synpunkt önskvärd ökad användning av öppen vård kan visa sig möjlig. Utredningen vill understryka att det med den sannolika utvecklingen i fråga om fångantalet är av väsentlig betydelse för fångvårdskostnadernas storlek att möjligheterna att övergå till öppen vård helt utnyttjas och att denna fråga -- i den mån den för sin lösning kräver att de öppna anstaltens standard höjes -- bör bedömas mot bakgrunden av kostnaderna vid den slutna vården.

Fångvårdens byggnadskommitté har framlagt investeringsplan omfattande dels de pågående byggnadsföretag, som uppdragits åt kommittén, dels företag avsedda att påbörjas budgetåren 1959/60 och 1960/61, dels ock kommitténs förvaltningskostnader. Kommittén har tillika hemställt, att Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens bemyndigande att inom ramen för investeringsanslaget bestrida sådana efter den senast godkända investeringsplanen eventuellt uppkommande merkostnader som föranledes av en allmän byggnadskostnadsstegring.

Beträffande pågående byggnadsföretag anför kommittén, att om- eller nybyggnadsarbetena vid anstalterna Mariefred, Hällby, Skenäs, Roxtuna, Skogome, Ulriksfors, Tidaholm och Norrtälje avslutats eller kommer att avslutas under budgetåret 1959/60. De för dessa anstalter beräknade kostnaderna förutses vara förbrukade vid utgången av nämnda budgetår. Såvitt angår övriga pågående företag — centralanstalten Hall och kvinnoanstalten Hinseberg — beräknas byggnadsarbetena kunna slutföras först hösten 1962 respektive första halvåret 1961. För sistnämnda båda anstalter äskas medel för budgetåret 1960/61.

I fråga om nya företag föreslår kommittén, att uppförandet av de båda projekterade ersättningsanstalterna för Långholmen påbörjas såvitt gäller anstalten i Kumla under budgetåret 1959/60 och såvitt gäller en anstalt i Stockholmstrakten under budgetåret 1960/61 samt att medel härför beräknas för sistnämnda budgetår.

Sammanfattningsvis upptager investeringsplanen följande medelsbehov för budgetåret 1960/61:

1. Centralanstalten Hall	4 000 000
2. Kvinnoanstalten Hinseberg	1 615 000
3. Centralanstalt i Kumla	7 000 000
4. Centralanstalt i Stockholmstrakten, inklusive markförvärv.	4 500 000
5. Kommitténs förvaltningskostnader.....	300 000

Summa kronor 17 415 000

Departementschefen anför att under senare år inom fångvården pågått en omfattande byggnadsverksamhet, avseende såväl nya anstalter som utbyggnad av befintliga anstalter. Anstaltsorganisationen har härigenom efter hand tillförts ett betydande antal nya platser. Det platsantal som uppnåtts, omkring 5 000, är emellertid otillräckligt för nuvarande behov, och en ytterligare stegring av fångantalet torde vara allt emotse de närmaste åren. Några säkra antaganden kan icke göras beträffande utvecklingen på längre sikt. För de närmaste åren finns dock anledning att räkna med ett betydande behov av utrymmen utöver den nuvarande kapaciteten. Den byggnadsverksamhet som nu pågår kommer ej att leda till något större platstillskott under den närmaste tiden. Med hänsyn härtill är det nödvändigt att få i gång byggnadsföretag som snabbt kan leda till en ökad tillgång på platser. Vissa förberedande åtgärder i detta syfte har, som framgår av det följande, redan vidtagits.

Chefen för finansdepartementet har vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslagit vissa ändrade principer för handläggning av byggnadsärenden. Bland annat för att riksdagen skall kunna få kostnads- mässigt säker grundval för sina beslut i byggnadsfrågor, bör enligt den föreslagna ordningen byggnadsföretag i allmänhet vara projekterat, innan anslag för ändamålet äskas. För de förslag om snabbt anordnande av vissa nya platser, som i det följande kommer att framläggas, kan emellertid av tidsskäl denna ordning ej tillämpas. Med hänsyn till angelägenheten av att snarast tillgodose det stigande behovet av ytterligare platser inom fångvårdsorganisationen torde medel redan nu böra anvisas.

1958 års besparingsutredning har beträffande byggnadsverksamheten inom fångvården understrukit angelägenheten av att man, i den mån det kan ske utan väsentliga olägenheter ur fångvårdssynpunkt, söker förbilliga såväl anläggning som drift. Utredningen har i samband härmed uttalat sig för att en övergång till större anstaltsenheter bör övervägas och att möjligheterna att använda den billigare öppna vården bör tillfullo utnyttjas. Departementschefen har för egen del, under förutsättning att vård- och säkerhetskraven i tillräcklig mån beaktas, ej något att erinra mot dessa synpunkter, som redan uppmärksammats i planeringsarbetet. Vad särskilt angår frågan om anstaltsenheternas storlek erinras om de för 1959 års riksdag redovisade övervägandena rörande utformningen av de planlagda båda nya centralanstalterna och eventuell utökning av platsantalet vid de nya 150-mannaanstalterna i Tidaholm och Norrtälje. Nya direktiv rörande centralanstalterna i Stockholmstrakten och i Kumla har också utfärdats. Vidare har fångvårdens byggnadskommitté nyligen redovisat en undersökning angående fångvårdsanstalters optimala storlek (SOU 1959:6). Vad beträffar den öppna vården erinras om att vid 1959 års riksdag anvisades betydande belopp till upprustning av kolonibeståndet i syfte att möjliggöra ett effektivare utnyttjande av detsamma (statsverksprop. bil. 23 s. 12).

De i byggnadskommitténs regi på grundval av tidigare beslut bedrivna byggnadsarbetena vid de nya anstalterna Mariefred, Hällby, Skenäs, Roxtuna, Skogome, Ulriksfors, Tidaholm och Norrtälje har i huvudsak avslu-

tats. Vid Skenäsanstalten har emellertid gymnastikbyggnaden totalförstörts genom en brand i februari 1959. Medel bör nu beräknas för uppförande av en ny brandsäker gymnastikbyggnad vid denna anstalt.

Enligt beslut vid 1954 och 1955 års riksdagar pågår utbyggnad av säkerhetsanstalten Hall. Det förslag som på sin tid framlades av den s. k. säkerhetsanstaltsutredningen avsåg att göra Hallanstalten till en storanstalt, inrymmande hela säkerhetsklientelet. Statsmakternas beslut gick emellertid ut på att man åtminstone tills vidare skulle stanna för en mera begränsad utvidgning av anstalten, innebärande att en paviljong med 72 slutna platser, ny administrationsbyggnad med bl. a. vissa specialplatser samt verkstadsbyggnader m. m. skulle uppföras (se prop. 1955: 140, SU 1955: 142). Kostnadsramen för hela denna utbyggnad har hösten 1959 beräknats till 15 700 000 kronor. Byggnadsverksamheten vid anstalten har hittills i huvudsak haft till resultat att den nya 72-mannapaviljongen jämte en provisorisk verkstad kunnat tagas i bruk under år 1959. Beträffande det fortsatta arbetet synes höra övervägas att öka platsantalet i förhållande till vad som hittills beslutats. Det torde sålunda utan väsentliga olägenheter ur vård- och säkerhetsynpunkter vara möjligt att vidga byggnadsprogrammet till att avse åtminstone ytterligare en 72-mannapaviljong. Härigenom skulle säkerhetsrängongen relativt snabbt och på ett ur kostnadssynpunkt förmånligt sätt få ett välbehövligt platstillskott. Det föreslås få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter erforderlig utredning av frågan, föranstalta härom och i samband därmed besluta om de ändringar som på grund av platstillskottet blir påkallade beträffande utformningen av administrationsbyggnaden och arbetslokalerna. På samma sätt som i fråga om de beslutade nya centralanstalterna föreslås det jämväl i övrigt få tillkomma Kungl. Maj:t att modifiera byggnadsprogrammet i syfte att i möjligaste mån begränsa kostnaderna för utbyggnaden. Kostnadsramen för hela utbyggnaden i dess modifierade form torde senare få anmälas för riksdagen.

Till 1959 års riksdag anmäldes, att tidsprogrammet för den år 1957 beslutade nya anstalten Hinseberg i Frövi köping — avsedd att ersätta kvinnofängelset i Växjö — skulle komma att förskjutas till följd av brand i en i byggnadsplanen ingående befintlig äldre byggnad (statsverksprop. bil. 23 s. 11). Anstaltens huvudbyggnad, vilken förutom administrationslokaler m. m. inrymmer 15 slutna platser samt 12 sjuk- och isoleringsplatser, beräknas nu bli färdig omkring den 1 mars 1960, medan övriga planerade byggnadsarbeten torde vara avslutade i slutet av första halvåret 1961. I färdigt skick skall anstalten enligt det hittills antagna programmet ha en kapacitet av 71 platser. Departementschefen förordar emellertid även beträffande denna anstalt en viss utvidgning av platsantalet. Det anses vara lämpligt att, i anslutning till utbyggnaden i övrigt, inom anstaltsområdet anordna två slutna avdelningar med vardera 10 platser för svårbehandlat klientel. Tanken på en dylik utvidgning av anstalten har redan tidigare framförts i annat sammanhang. De totala byggnadskostnaderna, som senast beräknats till 4 525 000 kronor torde härigenom komma att öka till omkring 5 000 000

kronor. Med anledning av byggnadskommitténs förslag anses kostnadsramen böra höjas med ytterligare 300 000 kronor för att möjliggöra anordnande av en ny förbindelse mellan anstaltsegendomen och Frövi köping i stället för en befintlig bristfällig flottbro.

Bland de byggnadsbehov som fångvårdsstyrelsen anmält ingår vissa ändrings- och utrustningsarbeten vid Växjöanstalten. Enligt styrelsen erfordras dessa arbeten för att anstalten, sedan det kvinnliga fängelseklientelet överförts till Hinseberg, skall kunna omdisponeras för huvudsakligen manliga fångar. Med hänsyn till den förut berörda förskjutningen i tidsschemat för Hinsebergsanstaltens färdigställande synes det icke möjligt att genomföra en sådan omDisposition redan under nästa budgetår. Departementschefen räknar därför tills vidare icke med något medelsbehov för de ifrågakvarande arbetena.

Vad angår de av 1956 och 1957 års riksdagar beslutade nya centralanstalterna i Österåker och Kumla, vilka jämte ett rannsakningsfängelse i Stockholm är avsedda ersätta fångvårdsanstalten Långholmen, anmäldes till 1959 års riksdag, att planeringsarbetet, bl. a. på grund av de besvärliga grundförhållandena i Österåker, icke lett till något definitivt resultat. Emellertid antogs att förutsättningar skulle kunna skapas för att påbörja uppförandet av en av de projekterade centralanstalterna under budgetåret 1959/60. På Kungl. Maj:ts förslag (statsverksprop. bil. 23 s. 12) beslöt riksdagen (SU nr 39) att för nämnda budgetår skulle beräknas ett belopp av 2 000 000 kronor med befogenhet för Kungl. Maj:t att bestämma för vilken av anstalterna medlen borde utnyttjas.

Den 4 september 1959 har Kungl. Maj:t givit fångvårdens byggnadskommitté nya direktiv i fråga om de två centralanstalternas utformning. Enligt det ställningstagande som härvid skett skall Kumlaanstalten påbörjas först av de båda anstalterna.

Beträffande Kumlaanstalten upptog det tidigare lokalprogrammet sammanlagt omkring 270 platser, fördelade på fyra förläggningsbyggnader, var och en innehållande 40 platser, samt i övrigt på olika specialavdelningar. Inom mur skulle finnas utbyggnadsmöjligheter för ytterligare två förläggningsbyggnader med vardera 20 platser och fyra med vardera 40 platser. Vidare var avsett att de olika byggnaderna skulle uppföras i ett plan. Anstalten var per den 1 juli 1958 kostnadsberäknad till 17 800 000 kronor. Enligt de nya direktiven bör anstalten i kostnadsbesparande syfte övervägande utformas för tvåplansbebyggelse, varjämte bebyggelsen inom anstaltsområdet bör koncentreras. Som en möjlighet att nedbringa kostnaden, räknad per plats, har vidare angivits att redan från början dimensionera anstalten för ett större platsantal, omkring 450, en åtgärd som jämväl motiveras med hänsyn till den alltjämt fortgående stegringen av fångantalet. I direktiven ingår vidare att anstalten bör utformas så att de allmänna förläggningsavdelningarna och verkstadsbyggnaderna kan iordningställas i en första etapp och vid en besvärande platsbrist provisoriskt utnyttjas såsom en slutna sidostalt.

Vad angår den planerade centralanstalten i Österåker har Kungl. Maj:t den 13 mars 1959, sedan byggnadskommittén anmält att fortsatta grundundersökningar visat att byggnadskostnaderna för denna anstalt skulle bli väsentligt högre än tidigare antagits, uppdragit åt kommittén att verkställa undersökning och inkomma med förslag till eventuell ny förläggningsplats för anstalten.

Med hänsyn till de omläggningar i programmet för de båda anstalterna som påkallas av de ändrade direktiven kan man nu ej räkna med att några egentliga byggnadsarbeten skall kunna komma i gång under budgetåret 1959/60. På grundval av uppgifter som inhämtats angående planeringsarbetets fortskridande förutsätter departementschefen dock att det skall bli möjligt att under loppet av budgetåret 1960/61 påbörja uppförandet av Kumlaanstalten enligt de ändrade riktlinjer för vilka nyss redogjorts. Med hänsyn till den relativt långa byggnadstid som åtgår för ett byggnadsföretag av denna storlek är det i nuvarande läge angeläget att ytterligare dröjsmål med anstaltens uppförande om möjligt undvikes. På grund härav anses Kungl. Maj:t — om riksdagen ej har någon erinran mot de principer som enligt de nya direktiven avses skola ligga till grund för utformningen av anstalten — böra få befogenhet att besluta om påbörjandet av byggnadsarbetena. Kostnadsramen för hela anstaltsbygget kan i nuvarande läge ej närmare angivas utan torde senare få anmälas för riksdagen.

Vad angår medelsförbrukningen under budgetåret 1960/61 för de i det föregående omnämnda byggnadsprojekten har byggnadskommittén beräknat för Hall 4 000 000 kronor, för Hinseberg 1 615 000 kronor, för Kumla 7 000 000 kronor och för centralanstalten i Stockholmstrakten 4 500 000 kronor, varjämte fängvårdsstyrelsen för ny gymnastikbyggnad vid Skenäsanstalten upptagit en kostnad av 480 000 kronor. Vad först angår Hallanstalten kan den ändring av byggnadsprogrammet, som förordats i det föregående, antagas komma att medföra viss fördröjning av den fortsatta byggnadsverksamheten; då de medel som tidigare beräknats för denna anstalt med hänsyn härtill ej torde komma att tillfullo utnyttjas före utgången av budgetåret 1959/60, kan det av kommittén angivna beloppet nedräknas, förslagsvis till 3 000 000 kronor. Medelsförbrukningen för Hinsebergsanstalten kommer, om såsom i det föregående ifrågasatts ytterligare 20 platser tillföres anstalten, att öka till omkring 2 000 000 kronor. Det belopp som kommittén beräknat för Kumlaanstalten föreslås med hänsyn dels till att 2 000 000 kronor redan för budgetåret 1959/60 beräknats för ändamålet och dels till att byggnadsarbetena ej torde komma att vara i gång redan vid budgetårets början få reduceras till 1 500 000 kronor. För centralanstalten i Stockholmstrakten bör medel nu beräknas endast för eventuellt nytt markförvärv, förslagsvis 500 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet skulle enligt vad nu redovisats uppgå till 7 480 000 kronor. Då det erfarenhetsmässigt kan inträffa vissa förskjutningar i tidsprogrammet och med hänsyn till möjliga besparingar anses det dock ej vara nödvändigt att vid anslagsberäkningen upptaga hela nämnda belopp. Departementsche-

fen föreslår att för de nämnda ändamålen för budgetåret 1960/61 beräknas medel med ett sammanlagt belopp av 7 000 000 kronor.

Under anslaget anses, i likhet med vad som skett tidigare, böra anvisas medel för uppförande av personalbostäder vid kolonier. För innevarande budgetår har anvisats 400 000 kronor. Det tillstyrkes att för budgetåret 1960/61 beräknas ett något lägre belopp eller 250 000 kronor. De belopp som gäller som högsta belåningsvärden vid den statliga bostadslångivningen bör även vara normgivande för ifrågavarande personalbostäder.

För kommitténs egen verksamhet beräknas ett belopp av 400 000 kronor för budgetåret 1960/61.

Såsom inledningsvis anförts har vissa förberedande åtgärder vidtagits i syfte att i det rådande pressade läget snabbt kunna tillföra anstaltsorganisationen ytterligare platser. Genom beslut den 23 oktober 1959 har Kungl. Maj:t sålunda uppdragit åt fångvårdens byggnadskommitté att skyndsamt verkställa utredning beträffande erforderliga åtgärder för att fångvårdsanstalten Hälsingborg, vilken har 170 platser och är anordnad i ledigställda kaserner vid förutvarande K 2 i staden, skall kunna användas som provisorisk anstalt för ytterligare omkring 120 manliga intagna. Kungl. Maj:t har vidare den 18 december 1959 uppdragit åt kommittén att skyndsamt till Kungl. Maj:t inkomma med förslag för uppförande vid vardera fångvårdsanstalterna Norrtälje och Tidaholm av ytterligare förläggningsavdelningar för 80 intagna, inbegripet erforderliga åtgärder för arbetsdriften. I uppdraget ingår jämväl att utarbeta förslag beträffande den förut nämnda kompletteringen av fångvårdsanstalten Hinseberg med ytterligare två slutna avdelningar för vardera 10 intagna.

Det föreslås få ankomma på Kungl. Maj:t att på grundval av utredningsresultaten fatta beslut i fråga om igångsättande av dessa byggnadsprojekt. För möjliggörande härav bör erforderliga medel anvisas för budgetåret 1960/61. Kostnaderna för behövliga ombyggnads- och ändringsarbeten vid Hälsingborgsanstalten har preliminärt beräknats till 2 500 000 kronor, vilket belopp bör upptagas för budgetåret 1960/61 såsom särskilt anslag under försvarets fastighetsfond. För byggnadsarbeten vid övriga nu ifrågavarande anstalter, bortsett från Hinsebergsanstalten som behandlats i det föregående, beräknas — med beaktande av att den för budgetåret 1959/60 beräknade medelsreserven å 1 800 000 kronor (se statsverksprop. 1959 bil. 23 s. 13) i väsentlig mån torde få utnyttjas för ändamålet — under förevarande anslag en medelsreserv av 1 850 000 kronor för budgetåret 1960/61.

Skulle något av de nu angivna byggnadsprojekten för snabbt tillgodoseende av platsbehovet efter avslutad utredning mot förmodan visa sig mindre lämpligt, bör Kungl. Maj:t äga på annat sätt utnyttja medlen för samma syfte, och om det skulle visa sig oundgängligen nödvändigt torde Kungl. Maj:t jämväl böra äga befogenhet att för ändamålet disponera medel som enligt det föregående beräknats för annat byggnadsprojekt. Den fördelning av medlen som angivits i det föregående torde ej heller eljest böra vara i detalj bindande för medlens disposition. I den mån så med hänsyn till sät-

tet för byggnadsarbetenas rationella bedrivande eller eljest ur ekonomiska synpunkter kan finnas lämpligt torde sålunda enligt Kungl. Maj:ts bestämmande en ökning av beräknad medelsdisposition för visst, av riksdagen godkänt ändamål kunna ske, under förutsättning dels att medel finnes disponibla under anslaget och dels att den av statsmakterna godkända kostnadsramen för ändamålet i fråga icke överskrides.

Enligt vad nu anförts uppgår det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag för budgetåret 1960/61 till (7 000 000 + 1 850 000 + 250 000 + 400 000 =) 9 500 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Robert Johansson* (I: 335) och den andra inom andra kammaren av herrar *Larsson* i Norderön och *Fälldin* (II: 423), har hemställts, att riksdagen å kapitalbudgeten till Vissa byggnadsarbeten för fångvården för budgetåret 1960/61 måtte anvisa ett investeringsanslag av 9 320 000 kronor.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen I: 335.

Utskottet. Anstaltsorganisationen inom fångvården är, trots den betydande utbyggnad som ägt rum under senare år, otillräcklig för nuvarande behov. Med hänsyn härtill och till den sannolika utvecklingen av fångantalet under de närmaste åren är det angeläget att sådana byggnadsföretag igångsättes, som snabbt kan leda till en ökning av platsantalet. Såsom framgår av departementschefens redogörelse är också de i propositionen redovisade förslagen till anstaltsbyggnader — med undantag av de planerade centralanstalterna i Kumla och Österåker, vilka fordrar längre byggnadstid — i huvudsak avsedda för ett tillgodoseende av detta syfte. I propositionen föreslås vidare, att dessa företag av tidsskäl undantages från den av riksdagen numera beslutade ordningen för handläggning av byggnadsärenden.

Vid tiden för statsverkspropositionens färdigställande förelåg — främst med hänsyn till de åt fångvårdens byggnadskommitté lämnade uppdragen att ytterligare utreda vissa spörsmål — i flera fall inte några närmare uppgifter om den kostnadsmässiga innebörden av Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet har därför från kommittén inhämtat ytterligare vissa upplysningar i detta hänseende, vilka redovisas i det följande.

Vad först gäller säkerhetsanstalten *Hall* förordas i propositionen en utökning av byggnadsprogrammet till att avse ytterligare en 72-mannapaviljong, varigenom säkerhetsräjongen relativt snabbt och på ett ur kostnadsynpunkt förmånligt sätt skulle få ett välbehövligt platstillskott. Utskottet, som från byggnadskommittén inhämtat, att den föreslagna tillbyggnaden samt i anslutning härtill erforderlig utökning av verkstadslokalerna nu preliminärt beräknas kosta cirka 2,9 miljoner kronor, tillstyrker vad departementschefen härutinnan föreslagit. Vad i propositionen förordats i fråga om fortsatt medelsanvisning för byggnadsprogrammet vid *Hall* (3 miljoner kronor) har inte heller föranlett någon erinran från utskottets sida.

I anslutning till vad i propositionen redovisats i fråga om medelsbehovet

för anstalten *Hinseberg* vill utskottet erinra om att därstädes från och med mars i år tills vidare anordnats en avdelning under kvinnofängelset i Växjö och att samtidigt den å egendomen *Hinseberg* tidigare anordnade tillfälliga kolonien för manliga intagna nedlagts. Den utvidgning av platsantalet som i propositionen förordats — omfattande två slutna avdelningar med vardera 10 platser för svårbehandlat klientel — beräknas numera enligt uppgifter från byggnadskommittén komma att kosta cirka 640 000 kronor, motsvarande en platskostnad om i runt tal 32 000 kronor. Utskottet tillstyrker, att den föreslagna utvidgningen av platsantalet kommer till stånd. Även den för nästa budgetår för ändamålet föreslagna medelsanvisningen, 2 miljoner kronor, kan av utskottet godtagas.

Enligt Kungl. Maj:ts uppdrag har byggnadskommittén också att inkomma med förslag för uppförande vid envar av anstalterna i *Norrtälje* och *Tidaholm* av ytterligare förläggingsavdelningar för 80 intagna, inbegripet erforderliga åtgärder för arbetsdriften. Kostnaderna för genomförande av dessa förslag, som nära ansluter sig till vad 1958 års besparingsutredning rekommenderat, beräknas enligt uppgifter som utskottet erhållit från byggnadskommittén preliminärt komma att uppgå till i runt tal 2,6 miljoner kronor vid vardera anstalten. Om denna kostnadsberäkning visar sig riktig, skulle kostnaden per ny plats bli cirka 32 000 kronor mot omkring 50 000 kronor vid de nuvarande båda anstalterna. Med hänsyn härtill och då dessa utbyggnader beräknas kunna ske relativt snabbt vill utskottet understryka önskvärdheten av att den ifrågasatta utvidgningen kommer till stånd. Kostnaderna för dessa projekt torde, såsom departementschefen förutsatt, få bestridas från den i propositionen för budgetåret 1960/61 beräknade medelsreserven om 1 850 000 kronor.

Det tidigare lokalprogrammet för *Kumla-anstalten* upptog sammanlagt cirka 270 platser, fördelade på fyra förläggingsbyggnader, var och en innehållande 40 platser, samt i övrigt på olika specialavdelningar. Det var avsett, att de olika byggnaderna skulle uppföras i ett plan. Anstalten var per den 1 juli 1958 kostnadsberäknad till 17,8 miljoner kronor. De nu utfärdade nya direktiven för byggnadskommittén innebär i huvudsak, att anstalten i kostnadsbesparande syfte övervägande bör utformas för tvåplansbebyggelse och dimensioneras för ett större platsantal, omkring 450. Utskottet har från byggnadskommittén inhämtat, att den slutliga kostnaden för anstalten efter den ifrågasatta utvidgningen efter prisläget den 1 juli 1959 preliminärt kan uppskattas till 22 miljoner kronor. Utan att taga slutlig ställning till kostnadsramen tillstyrker utskottet, att anstalten planeras för cirka 450 platser, en åtgärd som kan anses motiverad också med hänsyn till den alljämt fortgående stegringen av fångantalet. Mot bakgrunden av det anförda har utskottet intet att erinra mot en fortsatt medelsanvisning för ändamålet om 1 500 000 kronor.

Bland de föreslagna byggnadsföretagen ingår bl. a. en utbyggnad av fångvårdsanstalten i *Hälsingborg*. Genom beslut den 23 oktober 1959 har Kungl. Maj:t uppdragit åt fångvårdens byggnadskommitté att skyndsamt verkställa

utredning beträffande erforderliga åtgärder för att denna anstalt, som har 170 platser och är inrymd i kaserner vid förutvarande K 2 i staden, skall kunna användas som provisorisk anstalt för ytterligare omkring 120 manliga intagna. Enligt vad utskottet under hand inhämtat har detta uppdrag ännu inte redovisats till Kungl. Maj:t. Emellertid har uppgivits att inom kommittén vissa betänkligheter yppats mot den ifrågasatta utbyggnaden och att kommittén därför har för avsikt att inte tillstyrka Hälsingborgs-projektet. Däremot ämnar kommittén under våren jämlikt sina direktiv föreslå uppförandet av annan anstalt, som är mindre kostnadskrävande än de nya anstalterna i Norrtälje och Tidaholm.

Även om lämpligheten av en utbyggnad av Hälsingborgs-anstalten synes kunna ifrågasättas, anser utskottet, att ett bestämt ställningstagande bör anstå intill dess kommittén fullgjort sitt utredningsuppdrag och närmare redovisat skälen för och emot en utbyggnad. Med hänsyn till det starkt stigande fångantalet och behovet av att i nuvarande läge snabbt öka platstillgången anser sig utskottet böra tillstyrka, att Kungl. Maj:t erhåller befogenhet att på grundval av utredningsresultatet, vilket enligt vad som uppgivits beräknas föreligga före utgången av innevarande budgetår, fatta beslut om igångsättande av detta eller annat lämpligare projekt. Mot det för ändamålet beräknade beloppet, 2 500 000 kronor, har utskottet inte funnit anledning till erinran. Under föreliggande omständigheter anser utskottet emellertid, att detta belopp bör anvisas under anslaget till Vissa byggnadsarbeten för fångvården, och avstyrker därför i annat sammanhang denna dag (utlåtande nr 101) Kungl. Maj:ts förslag om ett särskilt anslag för ändamålet under försvarets fastighetsfond. Utskottet, som sålunda föreslår riksdagen att i stället besluta om en ökning av nu förevarande anslag med samma belopp, förutsätter att närmare redovisning angående användningen av detta sedermera lämnas riksdagen.

I det beräknade anslagsbeloppet ingår vidare kostnaden för en ny gymnastikbyggnad vid ungdomsanstalten *Skenäs*, kostnadsberäknad till 480 000 kronor. I motionerna I: 335 och II: 423 framhålls att kostnadsberäkning även förelegat för en något mindre men ändock godtagbar byggnad. Motionärerna förordar, att detta billigare alternativ väljes och att för ändamålet endast beräknas 300 000 kronor.

Utskottet har inhämtat, att det högre beloppet är beräknat för en gymnastiklokal av samma storlek som den nedbrunna men uppförd i brandsäkert material och att avsikten är att intagna vid anstalten skall sysselsättas vid arbetet. Utskottet vill inte motsätta sig Kungl. Maj:s förslag i detta hänseende men förutsätter, att alla möjligheter till besparingar omsorgsfullt tillvaratages, bl. a. genom anlåtande i största möjliga utsträckning av nämnda arbetskraft vid byggnadsarbetenas genomförande. Av det anförda följer, att utskottet avstyrker motionerna I: 335 och II: 423.

Under återopande av det anförda och då utskottet i övrigt inte funnit anledning till erinran eller särskilt uttalande hemställer utskottet,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 335 och II: 423 till *Vissa byggnadsarbeten för fångvården* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 12 000 000 kronor.

Stockholm den 6 maj 1960

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Einar Persson, Ivar Johansson, Birger Andersson, Axel Johannes Andersson, Thun, Holmqvist, fru Wallentheim, herrar Bertil Petersson, Herbert Larsson, Edström, Kaijser och Thorsten Larsson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Akerström, Thapper, Persson i Växjö, Karlsson i Olofström, fröken Elmén, herrar Cassel, Blidfors, Andreasson, Hansson i Önnarp, Gustafsson i Skellefteå, Bohman, Johansson i Norrköping, Larsson i Hedenäset och Helén.

Reservationer

1) av herrar *Kaijser, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Bohman*, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 10, som börjar med »Även om» och slutar med »lämnas riksdagen», bort ha följande lydelse:

»På grundval av de uppgifter utskottet inhämtat från kommittén anser sig utskottet kunna utgå ifrån att en utbyggnad av Hälsingborgs-anstalten inte nu är aktuell. Utskottet avstyrker därför i annat sammanhang denna dag (utlåtande nr 101) Kungl. Maj:ts förslag om ett särskilt anslag för ändamålet om 2 500 000 kronor under försvarets fastighetsfond. Då det emellertid med hänsyn till fångantalets utveckling synes angeläget att inte minska den totala ramen för byggnadsverksamheten inom fångvården under budgetåret 1960/61, föreslår utskottet riksdagen besluta om en ökning av nu förevarande anslag med samma belopp. Detta bör dock inte få av Kungl. Maj:t disponeras, förrän riksdagen beretts tillfälle att ange det ändamål, för vilket beloppet skall användas.»

2) av herr *Thorsten Larsson*.

3) av fröken *Elmén*.

4) av herr *Hansson* i Önnarp.